

A Baross Gábor gimnázium évkönyve

(A Délmagyarország munkatársától) **Firbás Oszkár dr.** igazgató tette közzé a szegedi állami Baross-gimnázium idei tanévről szóló beszámolót, amely a 89. tanév évkönyvét jelenti. A Baross Gábor gimnázium az elmúlt tanévben új megbízatással bővítette ki működését: címéhez hozzákerült a „gyakorló jelle-gű gimnázium” elnevezés. Ez a különlegesen nagyfontosságú megbízatás elismeri azt a régi hagyományokon épült kitűnő pedagógiai munkát, amely az intézet falai között immár 89. éve tart. Jövőre tehát ez a nagymúltú szegedi középiskola is jelentős állomáshoz érkezik azzal, hogy töretlen erővel és egyre bővülő eredményekkel, megkezdte 90. tanévet a magyar ifjúság nevelésének szolgálatában. Amikor örömmel konstatáljuk a gimnázium megbízatásának, föladatakörének kiszélesedését, kénytelen vagyunk megállapítani, hogy az utóbbi évek középiskolai tanterv-zürzavara még mindig jelentékenyen érezteti hatását, még mindig rajta van ennek a nagymúltú iskolának képén is, — a VI. osztálytól kezdve realgimnáziumi, a VII. és VIII. osztályban pedig realiskolai módszerrel volt kénytelen működni az intézet. Egységes és egyenesvonalú pedagógiai munkáról csak akkor lehet beszélni, ha végre megszűnik ez a tanterv bozót és lehetővé teszi, hogy ez a nagymúltú iskola is egységes és zavartalan vonalvezetésben fejthesse ki működését.

A világos célkitűzéssel összeállított és értékes adatokban bővelkedő évkönyv mindjárt az első oldalán megállítja az olvasót egy meghatározó és megrázó néhány sáros emlékezéssel. Az iskolának névtelen, volt diákjairól emlékeznek meg ezek a megindító sorok, akik Kassa visszatérésekor Szegedre zárandokoltak a régi iskola falai közzé. Minden hozzáadás nélkül itt közlünk néhány sort ebből az emlékezésből:

Lehet, hogy beszélni akart valakivel régi tanárai közül, de mikor az iskola előcsarnokában meglátta a hősök emlékművét, férfilelkében hangtalan és szemérmes föllobbanásában csak odabőrült a szobor elé és megcsókolta a márványtáblát... 'Az emlékezés és hódolat a boldog hazatalálás csókjával köszönte meg régi iskolájának, hogy erőt, öntudatot, erkölcsi alapot adott neki, hogy — magyarnak nevelte'

Az évkönyv bevezető oldalain **Firbás Oszkár dr.** igazgató nemcsak szép tanulmányban emlékezik meg **Hörthy Miklós** kormányzó országzásának húsz évéről, Magyarország nagyurának példáját, történelmi szerepét tárva az iskola diáksága elé. — Külön fejezet számol be az intézet új föladatairól, amikor régi kívánság valósult meg azzal, hogy a kultuszminiszter a tanév kezdetén az iskolát gyakorló jellegű gimnáziummá minősítette át a szegedi középiskolai tanárképző mellett. A tanárképző intézet valamennyi férfi tagja tanítási gyakorlatra az intézethez kapott beosztást... A tanterv változások sorában beszámol az évkönyv arról, hogy az első V. osztályban a gimnáziumi tanterv alapján folyt a tanítás. Nyugalomba vonult február 1-én az iskolának egy régi tanára **Ernyei Jenő dr.** aki 29 éven át teljesített az iskolában szolgálatot. A világháború alatt négy évig francia internált-ságban szenvedett onnan visszatérve „szinte példa nélkül álló szorgalommal és lelkiismeretességgel látta el tanári kötelességét — mondja az évkönyv. — Egyetlen percig sem volt hivatalnok, hanem szolgálatának utolsó pillanatáig egészséget, magánéletét, föltétlenül föl-áldozó lélek, aki minden tanítványának követendő példát mutatott.” A tanári testületben számos változás történt az elmúlt év alatt. Az egyetemen a német nyelv lektora volt **Vajtai István**, latin-görögnyelv lektora **Visy József dr.** és a francianyelv lektora **Madácsy László dr.** a tanárképző főiskolán pedig matematikai előadó **Bakos Tibor**. A tanári testület számos tagja fejtett ki társadalmi, irodalmi és szociális működést. Külön fejezet számol be a gyako-

roló tanárjelöltek képzéséről, a vezető tanárok odaadó buzgóságáról. A probatanításokon kívül az egész testület jelenlétében bemutató mintatanítási órákat is tartottak, több alkalommal az egyetem tanárainak jelenlétében. A tanévben 28 tanárjelölt szerzett gyakorlati kiképzést az iskolában.

Az intézetnek 283 tanulója volt, ami a múlt-hoz képest hárommal való csökkenést jelent. Jelentékeny mértékben sikerült a gimnázium épületét és berendezését fölfrissíteni. „Ha az iskola falain belül — mondja az évkönyv, a tanulmányi helyzetről — nyugodtan folyt is a munka, az iskolán kívül morajló élet az országunkon kívül dúló háború zaja több vonatkozásban bizonyos feszültségben tartotta az iskola életét... — ma már oda jutottunk, folytatja a beszámoló értesítő —, hogy ismét alaposan meg kell szűrni a különféle mozgalmakat, előadásokat és gyűjtéseket, amelyek nagyrészt az ifjúságra, illetve azon keresztül a szülői társadalomra akarják fölépíteni a maguk munkásságát. Meg kell állapítanunk, hogy az iskola nyugalma, az iskolában folyó

Juliusi napló

Ejféli után, amikor már elhangzottak az egymás ellen kattogó rádióállomások utolsó kartácsai is, amikor a nyitott ablakon keresztül már csak a lassan elszunnyadó ház szabályos lélekezése hallatszik, — abban a könyvben lapozgatok, amely **Madame Curie** életéről szól. A meleg kézzel, érzékeny remegéssel simogató áldott éjszakai csöndben megegyezően elvonul egy csodálatos emberi élet nagyszerű regénye. Fölmerül multakból és dicsőségekből egy arckép, amely **Madame Curie**-t őrzi mindnyájunknak, embereknek. »Az emberiség egyik legnagyobb jötevője volt«, — mondogatom és utána gondolkodom annak a negyven évről, amelyet **Marya Skłodowska Curie** laboratóriumának kinevezett udvari »hangárban«, vagy ha úgy tetszik inkább, hombárban töltött egy kevésbé jelentékeny francia fizikai intézet jóvoltából, furcsa mérőeszközök, sajátos berendezések, fantasztikus anyagok között, miközben a hangár résein és ablakain ráfagyott a tél hidege a kísérletektől eldurvult és kivörösödött kezére. Egy finom tekintetű, magas homlokú lengyel asszony portréja bontakozik ki az éjtélutáni csöndben, aki ott áll jegyzeteivel és készülékeivel **Pierre Curie** oldalán.

Az alvó ház mélyeket lélekezik a kartácsos éjszakán, lapozgatok az oldalak között — és kísérteties találkozássra döbbenek. Hat év előtt, ezen az északán, pontosan ezen a júliusi napon halt meg **Saint Gervais** mellett egy hegyi szanatórium utolsó állomásán **Marya Skłodowska-Curie** a rádióaktivitás hőse, aki az emberiség egyik legnagyobb jötevője volt.

1934 július, amikor még **Madame Curie** élt... mintha hegyeken és határokon túlról szólna, oly messzinek és századoknak tűnik. Holott csak hat éve volt, amikor még nem létezett **Eve Curie** regénye, amikor még maga a regény élt közöttünk, európai emberek között. A kísérteties találkozás megdöbbent ez éjszakán, — a végzetes **saint gervais-i** haldoklás vigasztalan napján, a hatodik évforduló éjszakáján, ugyanazon a napon, a dátumok végzetes találkozásán találkozom ismét a nagyszerű portréval. Egy pillanat még, — a kattogó kartácsok utolsó maradéka is eltűnik, lezuhan a csöndben, — a találkozás egy egészen új világot épít a meleg szavu csöndben, egy világot, amely az emberiségről való, amelyben emberek küzdenek az emberért csöndben, áldozatosan és hősiiesen. Megrázóan érzem, mint teremtenek egy egész világot halott hősök, néma könyvoldalak.

E világ színpada: negyven év egy párisi hangárban, szereplői és alkotói: egy lengyel asszony és egy francia fizikus. És küzdelmük, közös kutatásuk nyomán ott süt, éget, villan és gyógyít: a rádium. Egy furcsa és parányi, majdnem láthatatlan anyag, amely megváltoztatta a fizikát, újraértékelte a kémiát és megment, visszaad emberi életet.

munka zavartalansága mindenekelőtt álló érdeke a jövőnek, mindannyiunknak. A nevelő, oktató munkát ne zavarjuk meg még a különben legtiszteletre méltóbb célok érdekében szervezett mozgalmak által sem“.

Dicsérettel emlékezik meg az évkönyv az ifjúság kitarító munkájáról, fegyelmi tekintetben is megfelelő volt a tanulók matartása. Felemelő esemény volt az iskolában **Glattfelder Gyula dr.** megyéspüspök látogatása. A diákok a tanterven szereplő órákon kívül számos rendkívüli tárgyat is tanultak. Igen tevékeny működést fejtett ki az **Eötvös Önképzőkör**, **Gyorsírókör**, a cserkészcsapat, a **Mária-kongregáció** a **Soli Deo Gloria**, valamint a sportkör, amelynek tagjai számos kitűnő eredményt értek el. Fölsorolja az évkönyv a nyelvtanítás anyagát, a dolgozatok tárgyát, majd a tanulók előmeneteléről az érdemtabletázatok adnak képet. A tanulók kielégítő eredménnyel végezték a kötelességüket, ugyancsak az iskola kitűnő nevelő munkáját bizonyítja az érettségi vizsgálatok eredménye. Öt diák éretti kitüntetéssel, míg ketten javítanak és ketten ismételni kényszerülnek. Érdekes, hogy az érettségizett diákok közül heten készülnek mérnöknek, ketten orvosnak, négyen közgazdasági, négyen kereskedelmi és egy-egy jogi, illetve katonai pályára...

A néma oldalak egy diadalmas induló hangjaival teremtik elő újra a hős halottát, aki csak egy asszony volt, aki kezdetleges készülékekkel és filléres füzetekkel viaskodott a hangárban az ismeretlen anyaggal. Hét tonna szurokércből bányászott egy gram rádiumot ez a törekeny és gyöngye asszony a kutatóhombár esőverte rozszant asztalára. Nyolc év, hét tonna szurokérc és egy gram rádium... Ez a gram anyag méri le ennek az asszonynak gyöngységét és örök életét.

És a lassan pergő szótlán oldalak között ott áll tavaszi madárdalban az a sceaui vidéki ház, amelynek meghitt csöndje új gondolatokat értelt a laboratórium, vagy éppen a Sorbonne katedrája számára, — és napfényben csókolódzik az idilli bretagne-i part, amelynek verőfényes tájain egy egyszerű házaspár biciklizik: **Pierre Curie** és **Marya Skłodowska**, — a bretagne-i falu, ahol tengerparti parasztlak és párisi tudósok élnek a nyári napsütésben, ilyen nevek egy tengerparti faluban: **Auguste Rodin**, **Seignobos**, **Madame** és **Monsieur Curie**... Aztán hátizsákkal a vállukon visszabicikliznek Párisba, a rue Kellermann-ra, a fizikai intézetbe, talán a sévresi iskolába, szurokérc és polonium közé és egy gyöngye asszony újból nekifog, hogy készülékeivel és füzetivel kiszámítsa az új anyag atomulyát kétkező fizikusok és bizalmatlan kémikusok részére, az emberiség számára.

Hét tonna szurokércet dolgozott föl ez az asszony egyetlen gram rádiumért és hogy folytathassa munkáját a Curie-intézetben — Amerikának kellett megajándékoznia egy gram kétszázdollaros anyaggal... A nagy emberi szolidaritás dala szólal meg az éjszakában, az a szolidaritásé, amely egy gram rádiummal ajándékozta meg **Madame Curie** munkáját — aki magának mit sem tartott meg kétszázdollarból —, az a szolidaritásé, amelyet **Szent-Györgyi Albert** mutat föl előttünk egy részvétlen és dühöngéstől terhes, füstölő romokkal ékes korban, emlékeztetőül, a lelkiismeretnek, ha van még ilyen. Mert az emberi élet célja: a megismerés és az együttes munka a haladásért, a jobb, békésebb és boldogabb emberért. Igen, így nyújtják beüket egymásnak a holt hősök és élő tudósok, — így találkozik ezen az éjszakán szótlán oldalak dalában, hat év távlatában **Madame Curie** és **Szent-Györgyi Albert**. És a dal fenséges hangszereléssel tovább szól egy regény vigasztaló oldalairól.

A júliusi nap véletlen és váratlan találkozásán talán szabad volt a végzetes **saint gervais-i** éjszakára gondolni, talán szabad volt néhány vonalat karcolni **Madame Curie** portréjához, aki az emberiség egyik legcsodálatosabb és mindenestre vigasztaló hőse volt, akinek örökélete hat év előtt ezen a napon kezdődött egy gram rádium izzó, égető és gyógyító fényénél a **saint-gervais-i** szanatórium halottas ágán.

Kísérteties, kegyetlen, vigasztaló éjszaka. Az alvó ház szabályos lélekezése hallatszik a nyitott ablakon át. (v. gy.)